

De Vallei nr. 40

Jaargang 9, mei 2019

poëzie - proza - beeldend werk

Een *Eigen-Zinnige* uitgave

Poëzie

2 Paul Rigolle

6 Jana Arns

9 Bert Bevers

12 Alain Delmotte

17 Herlinda Vekemans

20 Frank Pollet

23 René Hooyberghs

28 Mark Van Tongele

Proza

29 Mikael Josephsen

Vertaling Romain John van de Maele

33 Niels Hav

Vertaling Jan Baptist

39 Maria Rousseau

43 Annette* Akkerman

46 Leen Raats

48 Mike Jansen

Cover Ben Klein

50 François Vermeulen

Afsluiter

52 Hugo Verstraeten

Samenstelling

Philippe Cailliau (poëzie)

François Vermeulen (proza)

Paul Rigolle

Lamento

I.M. Dirk Pollet

1. Bries

*“Can you picture what will be
So limitless and free”
The Doors – “The End”*

Je weet dat het er ooit zal zijn,
het ogenblik dat de mare zich aandient.
Hard en schreeuwerig binnenkomt,
klinkend als een verdict waardoor

alles met de klap stil gaat staan.
De tuin, het lieve leven, het verkeer
op straat. Alles stokt en stremt en houdt
de adem in. Waarvoor je staat is niet

waar je voor staat. Valt dan de hemel in
bij wie net als jij wennen moet
aan het idee dat niets ooit zo eindig was
als een zachte bries in het ochtendraam.

2. Merel

*“Blackbird singing in the dead of night
Take these broken wings and learn to fly”
Lennon – McCartney*

Het lichaam kreeg kuren. Jouw gezicht
zwol op. Je keek en zag hoe langzaam de nevel
zich in de zomer over de velden legt.
Geheugen dat aan het tanen slaat.

Gaten vielen, je las kast als kist. Aangewezen
op hen die wisten wat jouw vragen waren,
zocht je naar wat niet meer te vinden was.
Wat was geweest trok in vogelvlucht

aan jouw oog voorbij. Alles waarvan je hield.
Alles waarvan je gehouden hebt. In het holst
van de nacht noteerde je hoe onhoorbaar
soms de merel zingt tot het ochtend wordt.

3. Krijt

“Ieder mens die sterft, is een museum dat brandt”

Paul Van Ostaijen/Patrick Conrad

De hand onvast, breken de lijnen af.
Woorden laten los in een zin die beeft.
De acht letters van het woord afscheid.
De vijf van het einde. De vier van de dood.

Het ik valt weg in het ons, verbrokkelt
in tot wat voor kort uit één stuk bestond.
Het was een eer om jou gekend te hebben.
Zoals troost zich moeizaam een weg baant

naar het hart zo zoek ik naar de plaats
die een plaats zal zijn zonder jou.
Nog even staan de woorden in het krijt
tot ze door de regen worden uitgewist.

Jana Arns

00:00-08:00

De slaap trekt met zware rugzak
door haar woelige bed.

Het laken mist knooppunten.
Ze ontwaakt met blaren onder de ogen.

Het heeft gevroren beneden.
Haar spiegelbeeld zakt door het ijs.
Niet te redden, denkt ze

en kapt de koffie vrij,
kleeft nicotinepleisters op geen wonden.

Met een sleutelbos die mag geroid,
verlaat ze de vroege ochtend.

Buiten staat de wagen zoek.
Een hond loopt in grote boog om haar heen.

08:00-16:00

Ze meldt de ochtend af,
twijfelt aan haar geboortedatum,
logt foutief de middag in.

Een dochter tussen spam, de ex bij ongewenst,
doodles wie wanneer ziek kan vallen.
De mailbox van haar hoofd zit vol.

TI- buizen stutten gezwollen oogleden.
Het regent koffie op kantoor.
De plant op haar bureau gestopt met drinken.

Nog drie sigaretten tot de pauze.
Dan snel nieuwe kopen.
Niet horen dat bomen zingen van het blad.

16:00-00:00

De avond wordt afgehaald.
Ze dekt de tafel met ellebogen.
Het glas heeft dorst.

Dat het alweer sneller donker wordt,
denkt ze, wanneer ze de ijskast sluit,

tegen het duister aanloopt.
Iemand heeft het leven laten slingeren.

De zetel heeft doorligwonden.
De sfeerlamp schakelt zichzelf uit.

Nog ontbijt halen in de nachtwinkel.
De klantenkaart, weer vol.

Voorpublicatie uit:

'Het is het huis dat niet goed alleen kan zijn'

Bert Bevers

Notities uit een lange droom

I: Onvervreemdbaar

We waterden vrijuit met de wind mee
in wat leek op het München van Corinth
maar de stad viel vastberaden uiteen tot

in de ijzertijd waar wrede getuigen elkaar
tijdens duistere offerandes snel betaalden
met regenboogshoteltjes. Het bliksemde.

II: Kleine kroniek

Iemand sprak mij zeer eerbiedig aan
met ziener, en zegde dat ik denklijk
wel eenzaam wezen moest. Ik streek
mijn trouwe merrie door de manen
en glimlachte bemoedigend. Van de

nacht de wanen zijn mij immers niet
gans vreemd, gedrag van zachte vogels
wordt me door de maan verklaard. Dat
de kleine karekiet bijvoorbeeld nestelt
in moeras terwijl de tjiftjaf liever woont

in bossen. Geen zien noem ik dat, maar
weten. Hoe ze heten hoort erbij. Wat ik
ook nog zeggen wou is hoe ik hou van
de kale luister van bongerds in de herfst
en verder nog dat bloed geen kou kent.

III: Verklaringsmodel

Onder het stralende licht was het reeds
duidelijk: de ouden zongen als het hart
van de tijd. Als het hart van de tijd, ja.

Van de ondoorzichtige talen die gonsden
door de wouden doorgrondde zij snel
de erfwoorden, trouw als thee aan China.

Alain Delmotte

ALS JE HANDEN ALLEEN ZIJN

1.

Als je handen alleen zijn, wat vangen ze zonder jou aan?

En op welke plek ben jij dan? Aan het woelen in de gouden modder van de slaap?

2.

Toen je een kind was, waren je handen anders. Vinnig en spits geslepen vingers hadden ze, minder bedeesd waren ze, onbezonnen op tast, in alle staten aan het betasten en je kon er kundig koekjes mee jatten.

3.

Ach, wie was je toen met die handjes? Was jij het wel, als je het zo achteraf beschouwt?

Waar zouden die handen nu zijn, nu je ze kwijt bent, nu ze de doodgebloede tijd toebehoren?

Ze grijpen niets meer voor je vast. Ze herinneren je niet meer. Het lijkt wel dat je er voor die handen nooit bent geweest.

4.

Het zijn de handen waarmee je schrijft als je wakker wordt, als alles om je heen je nog in zijn willekeur te veel belooft.

KINDERTIJD

1.

Geen klok kwam er toen bij kijken. Met geen tijdsmaat krijg je er nu nog vat op.

De kindertijd: het was overal en overal verliep alles, verliep in een tegelijkertijd.

Wat zich voordeed aan continuïteit, je had er enkel je zintuigen en heel je vermogen aan gestel voor nodig.

Ademen was je rijkdom.

Je kon er het licht mee doordringen en licht betekenissen geven.

2.

Het aanlokkelijke eraan is dat het voorbijging zonder dat je er weet van had.

Dat het uit het luchtledeige ontsprong en daar op een keer naar is teruggekeerd.

Het vergeten doe je tevergeefs.

3.

Kindertijd. Is het dat wat ze verlangen noemen, wat woord is geworden?

In het weinige dat je schrijft komt het voor: een walm ervan heeft zich in je gedachten en je handschrift geënt en vastgezet.

Bouwwerf voor een gedicht dat er wellicht nooit zal komen.

4.

Je nam voluit wat je werd aangebracht, alles wat je later in al je schraalheid zou ontbreken.

Op welk tijdstip ging je kindertijd voorbij? Weet je dat nog?

Als het laatste mirakel bezweek: wat was je dan wel aan het doen dat het je bars werd afgeknakt en afgestroopt?

Van dan af aan ketste elk licht zich van je af.

5.

Het werd je vaak genoeg gezegd: je hebt er nooit helemaal afscheid van kunnen nemen. Op zoek naar goud van de tijd, woel je ervoor te veel in de modder van je slaap.

Alleen wanneer je erover schrijft kan het zich in woorden laten herinneren, kan het zich weer laten gebeuren terwijl het niet gebeurt.

6.

Je hebt je kindertijd gehad. Red daar jezelf verder mee.

Je beschikt alleen nog maar over wat taal om je weer ergens thuis te voelen. Dat lukt je net niet.

Tenzij bij een zeldzame, totaal onverwachte, gewaagde opklaring duikt het voor heel even weer op.

Voorals

je droomt

dat je vliegt

zoals

je zwemt.

ÉÉN VADER

Na het lezen van het gedicht 'Drie vaders' van Frank Koenegracht.

<https://dichterbij dichters.nl/dichters/maand-2/41-inspiratiedagboek/gedichten/157-frank-koenegracht-1-de-drie-vaders>

1.

Jij, je had maar één vader. Hoe je het ook op je vingers blijft narekenen: één vader - dat was het en het was niet meer dan dat. Het was de wet bij ons thuis.

Die ene vader stierf. Typerend toch dat vaders sterven? Dat is zo hun eigen onbillijke manier om hun zonen en dochters zich aan hen te laten herinneren.

Je leerde ermee leven, al begreep je de dood van die ene vader niet, niets van de dood.

Sindsdien bleef hij door en door je enige vader.

En dat zijn vele vaders. Toegegeven. En was het omdat hij al die velen was dat hij meestal zweeg?

2.

In talloze boeken staat het anders, niet in je leven: bij elke gedachte aan hem, verscheen je een vader.

Dezelfde.

Misschien wel die ene.

Hoe meer je aan hem dacht, hoe meer nacht hem verbrak – en hoe ondoordringend de veelheid werd die hij aan nevel was.

Zo bleef het dag na dag. Eén vader, dat moest volstaan.

Pas later drong het tot je door dat het je niet volstond. Je wou meer van je vader. Meer van die ene vader.

Nauwelijks wist je iets van wat hij was en blijft.

3.

En elke dag opnieuw, elke dag dezelfde vader - al kan je dat aan geen kanten bewijzen, er is niemand die je wilt geloven: hij was - echt, écht waar - je enige vader.

4.

Dit is wat je over hem weet.

Hij heeft je leren zwijgen. Je zwijgt. Je zwijgt en je schrijft. Je schrijft: dat scherpt je zwijgen aan.

Hij heeft je leren werken. Doorwerken. Doorbijten. Op tijd komen. Zich nooit ziek aanmelden: dat kon je je leven kosten.

Hij heeft het nooit beseft dat hij je heeft leren vloeken. Dat kon hij goed. Het was zijn hartelijkheid.

Feesten. Ja, dat heb je zelf moeten leren met wat je aan uitgelatenheid in staat bent.

En uitgelatenheid, nee, dat is niks voor jou. Ook dat heb je van die ene, voltallige vader.

5.

Hij had een tuin waarin hij zelden kwam.

Perenboompjes. Witgekalkte muren. Een haag en een waterput.

Helemaal zijn zelfportret zoals hij ernaar staarde – strak voor hem uit.

6.

Eén van zijn boeken heb je als erfenis staan: '*Les misérables*', Victor Hugo. De titel van het laatste hoofdstuk luidt: '*L'herbe cache et la pluie efface*'.

'*Les misérables*'. Vond hij ellendigheid meeslepend? Hij wist er in ieder geval alles van. *Nacht und Nebel*.

Je kon het raden in alles wat hij zweeg.

Herlinda Vekemans

Ondines vloek

ruw gooit een golf zich volzwaar op de zoom van het land
scheurt en graait stroken strand de onderdonkerte in
briest na, druist woest de aftocht
en verliest zich luid sissend in zeeschuim
verderop zwelt dreigend de hoogte
komt donderend aanrollen
en slaat met een doffe klap
de adem uit de longen
van het land

Heremietkreeft (*Pagurus bernardus*)

Kraker van schaaldierpanden
van schelpdieren die hun huis
strak en dicht om het lijf hielden
tot het sparen van jaarringen in kalk stopte
of ze onverwacht aan grotere machten ten prooi vielen
en het leven leeg achterlieten

Zonder huis is hij overgeleverd aan zeestormen
het loeren en de vraatzucht van diepzeemonsters

Een bedreigd bestaan
in een geleende kluis

Grote oceaannoordkaper (*Eubalaena japonica*)

Hij is alles wat het water niet is
de omvang van zijn vlees wordt pas denkbaar
als het geharpoeneerd of gestrand
logklompig op het vasteland is beland
zijn langgerekte ijle watertonen
uit hem weggelekt
in balein en zand verstorven
zijn lijf dicht en vast nog
rond het wrakhout van zijn boten

Het water is niets van wat hij is
maar voor hem volstaat de oceaan
ruimschoots rond zijn bestaan

De denkbaarheid beperkt
tot zwaluwstaart en fontein

Frank Pollet

VERVOERING!

ROLLS ROYCE SILVER SHADOW

Voor Victoria Principal

Haar borsten staken
veilig weg in dure lingerie
en dure blouses, dure
jasjes en een heel erg

echte limousine, zij verstond wat
weelde is, liet zich geheid niet in
met rock-'n-roll. Zij
wist feilloos wat ze wou

voor haar verjaardag: één
Rolls, één. Silver Shadow, gewoon
-weg ideaal voor een meid van negentien

die elke dag wat ouder werd,
meer schaduw kreeg. En klappen
in haar peperduur gezicht.

JAGUAR SOUVEREIGN

voor *Bavo Dhooge*

Thrillerschrijvers rijden Jag, dan

zijn ze geloofwaardig, achtervolgen
zinnen sterker, vloeit het bloed
veel vlotter uit hun Mac. Dan snijden
messen scherper, is de seks
pas succulent en luxueus. En stijgt

de spanning
hoger want dat

rijden met een Jag
is elke dag een thriller

bij de pomp.

ALFA ROMEO GTV

voor Paul Snoek

Bestaan er wagens die zeer snel
een dichter naar zijn veilige bestemming
brengen? Met een stroomlijn
die zijn woorden eer aan doet?

Dient een auto
blauw te zijn, of is het zwart
van diepe nachten sneller
leverbaar, en in de mist

dus bijgevolg?

René Hooyberghs

Acht

Ik ben pas acht. In de lauwe luwte van
een Kempisch duin, trillende neuzen in
de wind: spelende konijnen. Lepels
van elk gevaar op de hoogte. Een spoor

van keutels, glanzende knopen aan
de soutanes van jonge pastoors.
Holen van geborgenheid, koel als hun
vacht, de zavelgladde wanden.

Zachte zogende moeders, het nerveuze
van hun rammelaars. Ik slaap in tot het
duin stil en kil wordt, pas dan sluip ik naar
het huis waar onrust mij verwacht.

Vogel.

Het woord is mij ontgaan,
een andere tijdzone tegemoet,
daar genesteld in een cocon
van ongrijpbaar welbehagen.

Zie je de vogel van Brancusi?
Hij laat slechts een spoor van
zichzelf na, het luchtledige
verbeeld, van het woord ontdaan.

Robinson Crusoe

De volwassen versie van de kleine Aylan,
hier aangespoeld, levend en driehonderd jaar
vroeger, de wanhoop voorbij.

Zo alleen, zo alleen. Zijn eiland omringd
door gewetenloze, oneindige zee - hem rest
enkel nog zijn schamele ik tot troost,

zelfs geen spiegel vindt hij. Hij meet de
dagen aan zijn honger, zijn nachten aan
angstig waken, gevaar zijn enige gezelschap.

De rest van het verhaal is leugen,
van papegaai tot Vrijdag,
voer voor wie nog geloven wil aan de
mythe van de superieure blanke man.

Slak.

Ontheemd. Transparant bijna, op zichzelf
aangewezen voor excrement en kropsla.

Bewegingloze zeldzame buit.

Hoe is een nageslacht ontstaan
uit haar slijmige ik? Uit haarzelf geschapen
naar Haar beeld en gelijkenis.

Huis <<<<< Plavuis.

Zoals zij zich rond maakt
geraakt
door een schaduw uit het zwerk,
voorbode van haar vluchtige dood.

Gevrijwaard van angst was zij,
zo goed als zen

liet zij het spoor
van wat ze was.

Mark van Tongele

BLAUWBLAUWLATING

Als een admiraalsvrouw minzaam groet de zon
ons, rondom-onverstande die aanmonsteren.

En wij, lichtmatrozen, maar het bleekgoed
hozen: blauwblauw blijven hoop en baren.

Waarom zijn de ra's van ons reilen
en zeilen niet in kettingen te vangen?

UIT HET ONGETEMDE WORDT SCHOONHEID GEBOREN

Daar waar de gedachten bruisen, de bodem van het bewustzijn rusteloos is, komen na het droogvallen openbaringen aan

het licht. Strottenhoofd, longen, lucht. Duur en intensiteit van een ruisplofje. Het permanente, het werkgeheugen.

Het water zakt weg en de warme zon doet de rest.
Even, heel even toont de zee haar tedere nuances.

De stembandtrilling in de volgende klinker.
De aanmaak van verbonden spraak.

*Die keer dat grootvader vertelde en de straat verhalen ophoestte **

Mikael Josephsen

Vorbij het worstenkraam met de heerlijke geur, voorbij de bakker, de cafetaria en voorbij al de vensters met die opvallende beelden, poppen en wit plastic kantwerk. Bij het grijze hotel op de hoek nam hij een kleine zijstraat. Daar woonde grootvader - eerst onder een poort door en dan naar de vijfde verdieping.

Het was een serieuze inspanning voor zijn korte benen. Er kwam geen einde aan de trappen. Op de derde verdieping moest hij even blijven staan en uithijgen. Maar eindelijk bereikte hij de hoogste verdiepingen. Hij telde de treden, want hij dacht dat het zo gemakkelijker zou gaan. Vooral wanneer hij slechts tien treden per keer telde, en daarna opnieuw begon. Op de laatste trede, die een hulptrede was, beeldde hij zich in dat die kon spreken. De trede moedigde hem aan om nog een moeilijke stap te zetten.

Eindelijk stond hij voor de deur en grootvader opende. Daar stond hij dan, oud en gerimpeld en welwillig.

- Kom toch binnen, grootvader legde een arm rond zijn schouder. De geur van oude mensen brandde in zijn neusgaten. De kleine hal lag er wanordelijk bij, overal plastic zakken, schoenen en jassen.

- Is de rit goed verlopen? Hij knikte. Het was altijd plezierig om met het Varken** en de lange rij bruine wagons mee te rijden.

- Opa, zei hij, heb je iets voor mij? Grootvader glimlachte. Hij dacht aan snoep. Want bij grootvader stonden er altijd schaalpjes die gevuld waren met snoep. Het was zijn vrouw, Else, die daar voor zorgde. Zij was zeer bedreven in het aankopen van grote hoeveelheden. Maar echt schoonmaken, dat kon zij niet, zei zijn moeder. Ook tante zegde dat, zij vond het maar een vuile boel.

- We zullen eens kijken of we iets kunnen vinden. Ik weet niet waar Else de snoep heeft opgeborgen. Grootvader slofte langzaam door het appartement. Zijn benen hadden afgedaan, ze waren zwart van het slepen van cokes en de vele glazen bier – en de sigaretten. Dat zei Else altijd. Ze wilde absoluut niet dat hij nog bier en sigaretten aanraakte.

Het duurde een lange tijd voor hij wat vond. Zelfs al was het appartement klein en grootvader groot, men moest hem bijna vooruitduwen wanneer hij van de ene naar de andere kamer ging.

- Hier ligt zeker wat, zei hij, en hij zwaaide met een grote koekjestrommel. Die was tot de rand gevuld met drop, karamellen en chocolade die zilver- en goudkleurig glinsterden in hun jasje.

- Dank je opa. Zijn kleine handen grepen naar de schatkist, en hij liep met zijn buit naar de sofa. Het was de bedoeling dat grootvader nu in zijn zetel ging zitten, met een deken om hem heen en een flesje bier. Dat was het ogenblik waarop hij begon te vertellen. Grootvader kende zo veel verhalen. Verhalen over de tijd dat hij met cokes zeulde, of over de tijd dat hij inboedels verhuisde. Of toen hij in een vleesverwerkingsfabriek werkte. Dat waren allemaal dingen uit vervlogen dagen, en hij hield ervan die verhalen te horen, er kleiner uit te zien dan hij echt was. Hoe minder hij opviel, hoe groter de ervaring, dacht hij.

- Was er vroeger minder snoep, opa?

Grootvader opende het bierflesje en nam zijn deken, precies zoals het moest zijn.

- Neen, neen, antwoordde hij en hij bewoog zijn hoofd wat naar achteren terwijl hij uit het flesje dronk. Hij nam een zakje sigarettenpeuken dat op tafel stond en kneep die uit in een pijp. De peuken had hij op straat gevonden. Het kon niet beter, beweerde hij. Else draaide haar hoofd weg wanneer hij dat vertelde. Maar grootvader wist wel beter, hij had immers die peuken zelf gevonden.

- Neen, neen. Toen ik een kind was, kregen we op kerstdag een øre. Maar daarmee kon je een heel zakje bonbons kopen. Meer was er niet toen.

- Met strepen?

- Wat zeg je? Grootvader hoorde niet zo goed meer. Alleen wanneer de deur piepte en hij zijn flesje bier moest verstoppen, had hij daar geen last van.

- Waren de bonbons gestreept?

- Ja, er waren er met strepen, en gele, rode en zwarte.

- Toen kreeg men maar één kerstgeschenk. Een houten trein die men zelf had gemaakt, zo was het toch?

Grootvader knikte.

En de melk werd aan huis gebracht met paard en kar. En de treinen waren grote, hoestende stoomlocomotieven. Zij brachten cokes, die jij naar de mensen bracht. Je sleepte ze de trappen op opdat ze zich zouden kunnen verwarmen. Want toen was het heel koud. Veel kouder dan nu.

- Veel, veel kouder.

- Het was zo koud, opa, dat wanneer men door de neus uitademde, er ijspegels aan de neus bleven hangen, die men aan de zuivelwinkel kon verkopen.

- Ja, zei grootvader, en hij glimlachte. Men kon die ijspegels misschien niet echt verkopen, maar het was toen echt berekend, en het voelde wel aan alsof er pegels aan de neusgaten bleven hangen.

- En dan verkocht men die, besloot hij. Want zo ging het er aan toe in vervlogen dagen.

- En als het zomer was, dan was het echt zomer, hoe je dan toch zweette toen je meubelen naar boven zeulde, zo was het toch? Je zweette zo veel omdat het toen echt zomer was. Hij haalde een karamel uit een papiertje, stopte die in zijn mond en begon er op te kauwen. Grootvader trok zijn deken verder omhoog, tot aan zijn borst. Daarna opende hij een nieuw flesje bier met de opener die hij vorig jaar als kerstgeschenk voor hem had gemaakt. Hij nam ook wat snuif in de mond nadat hij die met tabak van de peuken had gemengd. Dat mocht Else ook niet weten. Dan zei ze, dat grootvader in het appartement spuwde. Maar dat deed hij niet.

- Vertel eens van die keer dat je een hond redde die door het ijs aan het zakken was. De karamel plakte nu aan zijn tanden, en hij kauwde zenuwachtig om de karamel los te maken.

- Ja, zei grootvader. We kwamen met een cokeswagen aangereden. Het was winter, echt winter, en men kon over de Sont naar Zweden wandelen, zo dik was het ijs.

- Dat kon ook met een auto of met paard en kar...

- En het was dan, dat ik met mijn makker kwam aangereden, en plots keken we door het venster. Het was nabij de haven van Tårnbæk, er liepen daar enkele jongens met een grote zwarte hond. Plots rukte de hond zich los en hij begon jacht te maken op enkele vogels. Hij spurtte over het ijs. Grootvader maakte een

beweging met het oog dat na een kleine hersenbloeding scheef was gezakt. Niet omdat hij te veel bier had gedronken.

- Toen sprong je plots uit de wagen, want je zag, dat de hond in een wak was gevallen. Je dacht, dat het een gat was dat door een visser was gemaakt. Toen boorde men gaten in het ijs en sloeg kabeljauw met grote ogen aan de haak, en daarna werd die opgegeten. Toen liep je het ijs op en je ging op je buik liggen en kroop tot bij de hond, die aan het bevroren was. Hij had het zo koud dat hij rilde. En als je je niet had gehaast, was hij helemaal bevroren.

Grootvader knikte. Hij spuwde een kleine zwarte klodder uit, die op het tapijt bij zijn voeten belandde.

- Maar ik greep hem bij zijn haren, ging grootvader verder, en ik stak een echte sigaret aan, een Cecil. Dat was een sigaret die ik me niet vaak kon veroorloven. Dan hoestte hij, en hij hoestte en hoestte. De rest van het verhaal hoestte hij op, zodat het nauwelijks hoorbaar was. Maar dat had geen belang. Hij kende het verhaal, en nu wou hij niet meer blijven zitten.

Hij stond recht en liep wat rond en keek naar een en ander in de kamer. De ingelijste foto's van eigenaardige oude mensen uit vervlogen tijd. Han nam een aantal schalen, asbakken en kleine beeldjes in de hand.

Ook dat sprak hem niet langer aan.

- Mag ik naar beneden? vroeg hij. Dat was geen probleem voor grootvader. Want hij wist niet dat zijn moeder verboden had dat hij alleen de straat verkende. Moeder had het alleen aan Else verteld, die het zeker aan grootvader had gezegd. Maar grootvader onthield die dingen niet. Dat is eigenaardig, zei Else altijd. De cijfers van je lottoformulier ken je altijd van buiten. Je weet hoeveel flesjes bier er nog zijn. Maar je herinnert je nooit wat ik je heb verteld. Maar dan hoorde grootvader haar niet. Else bleef dan met gekruiste armen staan en keek hem streng aan. Een weinig later schudde ze het hoofd en ging terug naar de keuken. Hopelijk om koekjestrømmels met snoep te vullen. Grootvader glimlachte dan, stond recht en vond nog een fles. Hij neuriëde terwijl hij het hoofd achterover boog en bier dronk.

Beneden in de straat was het boeiender. Men kon op de drempel zitten en de tijd ging er snel voorbij, zoals paarden in de laatste rechte lijn. Er waren al die soorten leuke mensen. Maar zijn moeder had gezegd, dat er toch niet zoveel soorten waren. Er waren hoeren, allemaal meisjes. En er waren varkens die de meisjes kochten, allemaal mannen. Maar er waren veel soorten hoeren en veel soorten zwijnen. Soms praatten ze met hem, hij had altijd de vriendelijke soorten ontmoet. En zelfs als je niet altijd verstond wat ze zegden, omdat ze zo langzaam spraken, hoorde je toch dat ze vriendelijk waren. De plezierigste hoeren waren meestal de magere, jonge meisjes, die wuifden terwijl ze daar stonden. En hun ogen keken naar de hemel, terwijl ze naar de varkens riepen of ze mee naar boven wilden.

Er waren enkele zwijnen die daar zin in hadden. Maar de jonge, magere varkens, de vrienden van de hoeren, die gingen niet mee naar boven. Ze stonden daar maar zonder tanden, rookten en praatten met elkaar.

Moeder zei, dat ze in hun arm prikten. Dat kon hij nu toch niet zien. Hij had hen dat nooit zien doen. Hij had slechts één keer een eigenaardige scene gezien. Dat was die keer dat een hoer in een portaal op haar knieën was gaan zitten en er de piemel van een man leegzoog. Hij had het aan zijn moeder verteld, maar zij had gezegd, dat hij zich vergiste.

Er waren ook veel vreemden. Diegenen die zijn vader niet had teruggezonden. Zij liepen vaak met de meisjes mee. Ze gingen ook vaak naar de winkels. Eerst keken ze aarzelend rond om te weten of iemand hen kon zien. Dan gingen ze naar binnen. Daarna liepen ze weer voorbij de winkel, en dan hupsakee. Dan verdwenen ze echt in de winkel.

- Wat doet dat jongetje hier alleen? vroeg een man. Hij was donker en was donker gekleed, hij had donkere ogen en grote donkere borstelige wenkbrauwen.

- Niets, antwoordde hij, en spuwde een klodder snot uit. Op hetzelfde ogenblik gierde een politieauto voorbij, en twee andere wagens scheurden door de bocht.

- Jij naar de straat kijken? De man glimlachte. Er gebeuren dingen, niet voor kinderen. Jij met mij meekomen.

En plots dook een van de magere hoeren op, ze liep op het trottoir en sloeg met haar handtas naar het hoofd van de man.

- Maak dat je wegkomt, pervers varken. Als je die knaap aanraakt, ben je godverdomme je ballen kwijt. De man maakte zich snel uit de voeten. En hoewel hij steeds vlugger ging, zei het meisje, dat hij nog sneller moest lopen.

- Ik wil je hier niet meer zien, gebeurt dat toch, dan... Ze maakte een gebaar, alsof ze een mes in de hand had.

Eindelijk verdween de man achter een hoek. Ze zagen hem niet meer.

- Je moet oppassen, zei ze, er lopen hier nog dergelijke mannen rond. Ze ging op de dorpel zitten en stak een sigaret aan.

- Ik moet even op adem komen vóór de volgende ellendeling komt opdagen. Heb je dorst? Kun je gauw naar de winkel lopen en twee cola's meebrengen? Ze viste wat munten op uit haar handtas, en hij zag dat er ook een spuit in lag. Hij werd bang, want hij had angst dat hij bij de dokter een spuit zou krijgen. Maar toen hij het geld had, vergat hij alles en hij repte zich naar de winkel.

* Fragment uit de roman *Opløb* (2005). De titel, *De laatste rechte lijn*, verwijst o.a. naar het werkmilieu van de vader van het hoofdpersonage. De vader brengt bijna al zijn tijd door in de nabijheid van een paardenrenbaan. Hij traint renpaarden, drinkt te veel, is gewelddadig en rijdt nu en dan een scheve schaats.

** Svin (varken) – met bepaald lidwoord Svinen – was de spotnaam van een bepaald soort tram.

Mikael Josephsen (1961) is dichter en romanschrijver. Zijn werk werd voorgesteld in de tijdschriften *G*. (zomer 2018, jrg. 36, nr. 139, p. 98-107) en *kalmenezone* (2018, nr. 14, p. 19-23).

Vertaling **Romain John van de Maele**

Neonlicht

Niels Hav

Ik zit in de val, dat is duidelijk. Er is een kleine witte kantlijn van ten hoogste drie millimeter, waarin ik zelf iets kan krabbelen. De rest is al ingevuld, in schema gebracht, tot in detail vastgelegd.

‘Wat wil je, Conni?’ vragen ze innemend, terwijl ze met open vangarmen afwachten, maar hun ogen liegen.

‘Niets,’ zeg ik.

‘Jawel,’ zegt mijn moeder verlegen. ‘Conni wil graag...’

‘Nee!’ sis ik over de tafel en geniet van hun schrik. Ze doen hun uiterste best om hun gezicht in de plooi te houden, glimlachen vol begrip naar elkaar. Conni is nog zo jong, ze is zo temperamentvol, het is een moeilijke leeftijd. We begrijpen het goed.

Ik lag wakker vannacht. Mijn moeder huilde in haar slaap, omdat ze gedwongen werd haar demonen te ontmoeten. Ik liep naar de woonkamer en ging op de grond zitten om naar de hemel te kijken. De sterren leken geloofwaardig, witte steken hoog in de violette duisternis, te ver weg om vernietigd te worden. En dus is er niemand in hen geïnteresseerd.

Ik heb nog nooit iemand een fatsoenlijk gesprek over sterren horen voeren.

‘Sterren? Doe gewoon, Conni.’

Ik ging in het donker op de vloer liggen, de sterren hypnotiseerden me. Ik bleef ernaar kijken tot ik in slaap viel en in een lange, rustige zweefreis het universum binnengleed. Kleuren en licht.

‘Conni!’ Mijn moeder hield haar nerveuze hand met de rode nagels boven me als iemand die op het punt stond te vallen. Ze was op weg de deur uit met haar jas en tas.

‘Waarom lig je hier?’

Ik zag haar trillen van irritatie en onrust. Waarom doet Conni niet gewoon? Waarom slaapt Conni niet in haar bed?

‘Heb je met iemand gebeld? Lag je hier...?’

‘Ik heb naar de sterren gekeken.’

‘Doe gewoon, Conni,’ zei ze terwijl ze nerveus tussen de meubels liep.

Toen was ze verdwenen.

Daarboven was de hemel melkwit, de nachtelijke illuminaties waren gedoofd. Verkeerslawaai kroop met een welbekende depressie mijn gehoorgang binnen.

Nee!

Ik moest verhuizen en begon op de gevels van de huizen te letten. Liep kris kras door de straten, maar alles was al bezet, aan de oppervlakte hangt alles met elkaar samen, geen lege ruimtes.

Net voordat ik het begon op te geven zag ik een kat in een streepje zonlicht. Hij leek pasgeboren, zijn spinmotortje snorde inwendig, opletten en afstandelijk tegelijk. Ik ging op een meter afstand zitten, hij vond het best.

‘Poes,’ zei ik.

Hij stopte met spinnen en keek geïnteresseerd naar me, niet bang en niet vijandig. Zijn ogen waren metaalgroen, zijn pupillen leken zwarte speldenprikken. Hij begon weer te spinnen.

Een onverklaarbare blijdschap prikte in mijn huid.

Hier wil ik wonen, zei ik tegen mezelf. Hier.

We zaten bij een kelderschacht, half gevuld met afval, met een deur vol krassen en twee lege ruiten bedekt met stof.

‘Hij is niet geschikt voor menselijke bewoning,’ zei de conciërge toen ik er naar vroeg.

‘Ik ben geen mens.’

Hij lachte gierend. ‘Dat is wat anders,’ zei hij.

Ik trok er de volgende dag in. Op de een of andere manier was mijn moeder vast en zeker opgelucht zonder dat ze het wilde toegeven. ‘Je hebt de leeftijd,’ zei ze, ‘maar ik zal je missen.’

We stonden in de hal en glimlachten naar elkaar. Ik was de laatste zakken komen ophalen. Mijn matras en nog een paar dingen waren met een taxi weggebracht. De intimiteit tussen ons was lang geleden verdwenen, haar vraag was retorisch, we raakten elkaar niet aan. Ze wuifde alleen maar vanaf de deurmat toen ik naar beneden rende.

‘s Nachts is de stad nat en open. Ik lig op mijn matras in de duisternis binnen en zie voeten mijn raam passeren. Ik heb geen gordijnen, iedereen kan zich voorover buigen en de gloed van mijn sigaret zien. De deur staat op een kier, de zwarte kat sluipt naar binnen en drinkt melk uit een asbakje.

Met hem heb ik contact.

Ik kan het voorjaar ruiken in het gras tussen de tegels en in de nachtwind vanuit de haven. Na middernacht groeit de stilte, de geluiden verdwijnen en veranderen in het gebrom van taxi's en het gehuil van sirenes. Op de binnenplaats krijsen katten, ik luister urenlang naar hun krolsheid om zo te leren geduld te hebben.

Bij het eerste ochtendlicht ga ik naar buiten. De straat is leeg en stil, de vogels zijn neergedaald en wandelen op het asfalt. De geparkeerde auto's parelen van de dauw, een miljoen druppels sprankelen in het licht. De stad lijkt op een verlaten toneel, een fossiel bewoond door vogels en katten.

Op het station ontmoet ik de eerste mens, een uitgeteerde oude man die wegcruipt in een hoek. Hij lijkt op een heilige in zijn zwarte jas. Hij slaapt.

Het kaartjesloket gaat net open, ik loop naar beneden. Er zijn nog geen mensen op het perron. Ik neem de eerste trein en rijd een paar stations mee, dan stap ik uit en loop een stukje langs het spoor terug. Er groeit gras op de helling en beneden staat een rij bomen.

Vanaf de spoorbaan zie ik ver weg de zon als een open oven gloeien. Ik ga op een natte steen zitten en steek een sigaret op. Er zitten vogels in de bomen, de lucht is dun en onbeweeglijk, de zon verwarmt een beetje. Ik kan de stad achter me ruiken en ik hoor hem ontwaken in een langgerekt klagend brommen van fabriekssirenes, kerkklokken en het gefluit van treinen.

Het doet pijn, maar ik weet niet waarom.

Ik kan hier sterven, het maakt geen verschil. Alleen voor mezelf, er zijn al te veel gezichten. Hier kun je gemist worden.

Conni. Ik loop rond in een supermarkt. Ik heb flinke honger en begin met een appel, bijt er een flinke hap uit. Hij smaakt zuur en ik laat hem achter in de vriezer. Een bruine stofjas loopt vlak langs me heen.

Pas op, Conni.

Dan heb ik geluk, er is een warme afdeling met warme pasteitjes en gehaktballen. Ik neem een grote kluit mee naar het schap met brood, ik maak een pak brood open. Een klant loopt achter me langs. Ik zie haar verbaasde ogen, maar ze zegt niets.

Bij elke kassa staat een rij, de mensen wachten als in coma met hun handen op hun boodschappenkar, terwijl ze in elkaars nek gluren. Waarover dromen ze?

Ik pak een half liter volle melk en drink hem leeg bij het schap met tijdschriften, terwijl ik hier en daar wat lees en een pak koekjes opeet. Een barmhartige doezeligheid verspreidt zich in mijn lichaam, zo dadelijk ga ik naar huis naar mijn kelder om te slapen. Opeens duikt er een bruine stofjas op, ik heb even niet opgelet.

‘Zeg eens,’ zegt hij, ‘wat ben je aan het doen?’

‘Ik eet,’ zeg ik en laat hem het half pak koekjes zien.

Zijn ogen loeren, hij is heel verbaasd.

‘Maar dat kan niet,’ zegt hij, ‘je kunt hier niet eten. Je moet betalen voor wat je gepakt hebt.’

‘Ik heb geen geld.’

‘Wel verdomme,’ zegt hij, ‘ben je nu helemaal gek. Je kunt hier niet zomaar wat lopen eten.’

Hij pakt me beet, pakt mijn koekjes af en kijkt naar het half leeggegeten pak, alsof hij overweegt voor welke prijs het verkocht kan worden.

‘We waarschuwen de politie,’ zegt hij, ‘dat begrijp je toch?’

‘Doen jullie dat?’ zeg ik en probeer er geschrokken uit te zien. Ik geef hem het lege melkpak, dat stelt hem iets gerust.

‘We moeten wel, begrijp je dat niet?’ Hij laat me los om de koekjes en het melkpak vast te kunnen houden.

Ik duik in elkaar en ren weg tussen de schappen, langs de wachtenden en een rij ogen die opmerkzaam toekijken. Bij de kassa maak ik gebruik van de verwarring en op weg naar buiten hoor ik hem roepen, maar zijn stem heeft het al opgegeven.

Ik bel naar mijn vader vanuit een telefooncel in de winkelstraat. Het is aan het eind van de middag, het is druk door alle wandelaars met hun koffertjes, zakken en tassen. Een miljoen voeten op weg door de stad. Ieder voor zich.

‘Dat kun je best,’ zegt hij.

Zijn stem klinkt onbekend. Ik ken hem niet meer, niet echt.

‘Kom hier maar,’ zegt hij.

De universiteit bestaat uit gangen en trappen, gedempte stemmen achter gesloten deuren. Ik herinner me het labyrint. Mijn vader zit in zijn witte kantoor in het binnenste gedeelte, begraven in boeken en papier.

Hij glimlacht en staat op. ‘Zo, Conni,’ zegt hij.

Buiten voor het dubbele glas is er, miraculeus, een stukje groen gras omgeven door tegels en beton.

‘Zullen we buiten gaan zitten?’ vraag ik.

‘Dat kan niet,’ zegt hij, ‘ik weet niet hoe je daar komt. Er is geen deur.’

‘We kunnen door het raam kruipen.’

Hij grijnst. ‘Hoe gaat het,’ zegt hij, ‘je ziet er gezond uit.’ Hij pakt een stapel boeken van een stoel. Zijn baard zit vol grijze strepen, zijn wangen bollen op onder zijn ogen, die troebel en nat zijn. Als een vies raam.

‘Heb je honger?’ zegt hij, ‘we kunnen naar de kantine gaan.’ Hij kijkt op zijn horloge. ‘We kunnen hier ook een fles opentrekken, wat denk je?’

Hij pakt een fles rode wijn uit een kast en zet hem tussen de boeken.

‘Nou?’

‘Laten we dat maar doen,’ zeg ik.

Hij verdwijnt de gang op en komt terug met twee plastic bekertjes die hij tegen het licht houdt en schoon blaast voordat hij inschenkt. Mijn vader.

‘Ga zitten,’ zegt hij, ‘je torent boven alles uit.’

We drinken. Zijn grote, bleke handen frommelen aan de boeken op het bureau, verschuiven papier, wippen een boekomslag omhoog. Ik heb hem nog nooit zonder een boek gezien. Zelfs ’s zomers op het strand, in de trein, op de wc, in bed, altijd een boek in zijn handen, alsof hij bang is voor zijn eigen gedachten.

‘Wat doe je op het moment?’ zegt hij.

Ik vertel hem van de kelder, daar ben ik blij mee. Hij luistert, maar bijna op het zelfde moment is er een kleine onopmerkzaamheid. Hij kijkt naar zijn handen, zijn boeken, nipt van zijn glas.

‘Woon je alleen?’

‘Ja,’ zeg ik, ‘maar ik heb een kat ontmoet, die zit op de trap te spinnen en af en toe komt hij binnen.’

Hij lacht. ‘Je bent gek,’ zegt hij, ‘maar het is een heerlijke leeftijd.’ Hij draait heen en weer op zijn bureaustoel en kijkt dromerig uit het raam. ‘Drink!’ zegt hij dan en drinkt zijn glas in een teug leeg.

‘Leuk dat je gekomen bent, we zien elkaar niet zo vaak.’ Hij schenkt zijn glas weer tot de rand toe vol en kijkt naar mijn half gevulde die ik in mijn hand heb. Ik wil niet meer.

Hij geeft me een sigaret en steekt er zelf ook een op. Ver weg op de gang klinken stemmen. ‘Ach ja, vrijdag,’ zegt hij en strekt zich genoeglijk uit, masseert zijn nek met een hand en blaast de rook naar het plafond. Hij schommelt wat in zijn stoel, dan buigt hij zich voorover en duwt met een vinger tegen een stapel boeken. Een boek glijdt van de stapel en raakt zijn glas, iets van de wijn spat op een stuk papier.

‘Verdomme!’ Hij springt op, verdwijnt naar buiten en komt terugrennen met een stapel papieren handdoekjes, die hij koortsachtig over de plas uitspreidt. Hij tilt het glas met twee vingers op en drinkt het voorovergebogen leeg om geen drup op zijn kleding te krijgen. Verdorie,’ zegt hij, ‘dat is me wat.’

Mijn vader.

Pas als ik in de deuropening sta om weg te gaan, ontdekt hij dat er iets ontbreekt. Hij begrijpt niet wat het is, of hij is er bang voor.

‘Geld,’ zegt hij. ‘Heb je geld nodig?’ Hij haalt zijn checkboekje tevoorschijn en slaat er onderzoekend mee op de rand van zijn bureau.

‘Nee,’ zeg ik, ‘dat heb ik niet nodig.’

Ik loop terug. Ik kan urenlang lopen, terwijl de duisternis de stad omringt en de horizon afsluit, de voorsteden binnenkruipt, de weerspiegeling van de zee dooft. Helemaal tot in de binnenstad komt de duisternis nooit.

Ik loop in de neonlucht en ruik de uitlaatgassen van de auto's. Aquariumverlichting schijnt vanuit de gesloten winkels, waar de spullen lokken. Ik loop door droomgalerijen, mijn lichaam wordt uitgewist. Ideeën schieten door mijn hersenen, maar ze zijn niet van mij, en ik ben niet mezelf. Ik ben iemand die loopt, ik ben iemand die ziet.

Nee!

Op het station zit de oude man nog steeds in zijn hoek. Ik loop langs hem heen. De kiosk gaat dicht. Ik loop terug. Ik ga voor de oude man staan en kijk naar hem. Hij slaapt, zijn schoenen zijn kapot.

'Hoi,' zeg ik.

Hij doet één oog een stukje open en kijkt naar mij met zijn gerimpelde gezicht, een voet schokt. Dan sluit hij zijn oog weer.

Ik ga naast hem op de bank zitten. Hij ademt zwaar en beweegt zijn handen, zijn nagels zijn lang als klauwen. Tussen zijn voeten staat een versleten plastic zak. Ik steek een sigaret op en zie ze langslopen, ieder met zijn eigen angst in zijn ogen, ze lopen alleen wat sneller voorbij.

Opeens is hij klaarwakker, hij kijkt naar me. Zijn ogen staan rustig.

'Ga weg!' zegt hij.

'Dat kan niet, de stad is overal.'

Hij lacht ergens diep van binnen. 'Je bent een slim opdongertje,' zegt hij. Hij doet zijn zwarte jas open en haalt een fles tevoorschijn, voorzichtig schroeft hij de dop eraf en neemt een flinke slok. Daarna hoest hij flink en stopt de fles weer in zijn zak.

'Troep,' zegt hij. 'Drank.'

'Je lijkt op een heilige in die jas,' zeg ik.

Hij kijkt me open aan. 'Dat ben ik niet,' zegt hij traag, 'maar ik haat niemand.'

We zwijgen en zien de gezichten voorbijlopen, de tijd verstrijkt.

'Het merkwaardige is dat je met de jaren dommer wordt,' zegt hij later. 'Toen ik tien was, was ik slimmer dan daarvoor of daarna. Toen twijfelde ik nergens aan.'

Ik lig wakker en luister naar de nachtelijke stad. De zwarte kat sluipt de deur binnen, gevolgd door zes andere. Zeven katten staan in een cirkel en drinken melk uit mijn asbakje, terwijl hun staarten heen en weer zwaaien. Ik rook en slaap en droom van liefkozingsen. Ik word wakker als de ruwe tong van een kat aan mijn vinger likt. Alle bewegingen gaan voorzichtig.

's Middags hoor ik een bezem vegen en even later komt hij met zijn zware klompen binnen. De conciërge.

Hij snuift. 'Het ruikt hier naar pis,' zegt hij, 'kattenpis.'

Ik ga zitten en zie hem daar lomp en klungelig staan.

'Zo,' zegt hij, 'er is geklaagd. Wat heb je daarop te zeggen?'

'Ik ben een kat.'

Hij lacht gierend.

'Misschien komen we er samen wel uit,' zegt hij en komt helemaal naar me toe. Hij gaat op zijn hurken bij mijn matras zitten, zijn ogen zijn vochtig, zijn huid glimt. Ik sla met mijn nagels en zie het bloed komen.

'Ik ben een kat.'

Hij valt achterover, verliest zijn klompen en rolt over de grond.

'Een kat!' schreeuw ik.

Hij ramt tegen de deur op weg naar buiten, schreeuwend van razernij. Het is een kwestie van een paar seconden voordat hij weer terugkomt. Ik gooi een paar dingen in een plastic zak, terwijl ik alles nauwkeurig bekijk.

Vertaald door **Jan Baptist**

Viriditas

Maria Rousseau

“et terra viriditatem sudat”
(Hildegard, 'Symphonia')

In de plas tussen de nevel was ik de slaap uit mijn gezicht. Mijn lange blonde vlechten raken met hun toppen het water als de sierlijke, dunne twijgen van een treurwilg. Mijn nachtrust onder de boom van het hiernamaals was kort.

De wind komt ineens op en jaagt me verder, dieper in het bos, alsof er een geest achter me aanzit. Ik stap een steile, donkere heuvel af die recht in een lager gelegen vlakte uitkomt, en verlaat de lauwe, door sterren verlichte bovenwereld voor de koele diepte van de nacht. Rondom mij waait een wind door de kruinen die me binnen duwt. De bladeren ruisen, met woest geklop van groene schilden onthalen de bomen me in het onderaardse, en in een trage golf komen ze terug tot rust. De wind sluit zijn deuren achter me. In een oogopslag bevind ik me in de andere wereld.

Eerst stap ik snel als een indringer maar noodgedwongen vertraagt mijn tred en met precieze passen ga ik verder door de wildernis. Allerlei slingerplanten werken me tegen. Doornen geven me lichte verwondingen. Het zweet van de bomen sijpelt in mijn nek. Druppels vallen onverwacht op bladeren en tikken als kleine steentjes. Overal pluisjes, te zacht om te voelen, maar niet voor de zeef van de neus. Ik ruik de heilzame walmen van de frisse vlierbloesems, soms kruidige schermbloemen. Verdoofd waad ik door de bedwelmende adem van de blauwe duisternis. Net zoals in een kerk overvalt me een eerbiedige stilte.

De ochtend komt er door en er ontstaan mysterieuze geluiden, een mengeling van slapend gezoem, vleugels, gekras, een eerste warme bries. Op de toppen van mijn tenen bestijg ik een heuvelachtige plaats vol woekerende braamstruiken. Alles is omsingeld door een mantel van hoge heesters en daartussen toren afzonderlijke heuveltjes uit als terrassen. Op het ene verhoog staat kamille met zijn zachte zonnescijf. Elders staan kale Karels als rechtopstaande reuzenslangen vol stekels. Bovenaan blinken groene gezwellen aan elkaar geklonterd vlees vol paarse kwasten. Een beginnende herik draait als sterren rond dunne stengels. Onverwachts zie ik een groenblauwe libelle die geruisloos rond me zweeft. Na lang genoeg kijken verandert ze in een kleine engel met kleurige vleugels.

De laatste slierten purper van de hemel vervliegen, en opnieuw zakt die warmte van de laatste dagen over de wouden. De grond begint te gisten en overal ruik ik de sporen van zachte ontbinding. Mijn schoenen zien zwart van de humus, en onder een afgebroken tak krioelen glanzende, donkere wezens die levend lijken te rotten. Wie in het verborgene door de wouden reist zoals ik heeft er minder last van maar het weer werkt uitputtend. Het woud zelf blijft

onvermoeibaar. De aarde broeit. Alles is voortdurend in geboorte, het verschil tussen leven en dood is een geur die zich vermengt en verdwijnt in het midden van je neus. Er bestaan hier geen doden, of er is geen tijd voor.

Wat verder in het bos bots ik op een grote poel kwelwater. Aan de randen van het donkere water groeit een donzige haard van galigaan en hier en daar staat een trotse, paarse kattenstaart. Rondom me ruik ik de witte hoofden van valeriaan en boven alles uit troont een slanke reus van een zilverberk als eenzame waker. Zal ik het hier vinden? Links van de plas zie ik een open plek die baadt in het gelig waas van de vroege ochtendzon. Ik kijk rechts en zie een stuk dichtbegroeid, zompig broekbos. Middenin de open plek voel ik een aangename zomerbries, maar van tussen de grauwe schaduw van de bomen hoor ik het akelige gesis van de bosgeesten die me bereiken met hun kille adem.

Dit is Gods groene wereld. Overal tussen de bomen hangt dat gedempt geroezemoes zoals bij het ruisen van de zee, en je weet dat de geesten je bespieden. De krachten komen langs overal naar binnen maar eerst langs je oren. Nooit heb ik mij alleen gevoeld in de wouden. In een kamer kun je eenzaam worden, en koud, zoals een hostie in een glanzende kelk, maar niet in de natuur. Steden leven door mensen, maar de natuur leeft op zichzelf, daar heb je niemand nodig. Hier leer je zoals de dieren jezelf nodig te hebben. Hier hoor je de helende geluiden van onze oorsprong.

Ineens springt er een donkere vlek vanachter een struweel. De opengesperde muil van een bruin monster staat bulderend voor me en ik voel een harde duw tegen mijn schouder. Voor ik het goed besef, lig ik met mijn rug op de grond en hangt er een bruine beer over me. Ik voel zijn rauw gebrul door mijn lichaam heen trillen – het komt vanuit zijn buik en niet vanuit zijn bek. Uit zijn open muil spat het speeksel in het rond. Zonder het zelf beseffen grijp ik zijn lange tong vast en ik probeer ze als een bezetene uit te rukken. De beer deinst achteruit en probeert zich zonder zijn klauwen te bevrijden uit mijn pijnlijke greep. Hij trekt me recht en rukt daarbij zichzelf los.

Ik herpak mij en grijp mijn werpbijl van tussen mijn gordel. De beer valt opnieuw aan. Ik heb geen schild maar uit gewoonte weer ik me toch af met mijn arm en hij bijt er in. Weer val ik op de grond maar zonder nadenken hak ik in op zijn kop. Hij laat los en ik slaag en hak door op zijn schedel tot ik bloed in mijn mond proef – van mij of van hem? Ineens wankelt hij en valt omver. Een laatste verbeterde slag op zijn kop die diep vastzit in zijn bovenste kaaksbeen en alles wordt opnieuw muisstil. Uitzinnig van woede schop en schreeuw ik op hem. Ondanks mijn gehijg hoor ik terug het vredig geritsel van de bladeren en het lieflijk gekwetter van de vogels. Na een tijdje spichtig rond kijken zak ik dankbaar neer op mijn knieën. Ik voel de goede en kwade bosgeesten me stil begluren vanuit hun groene schuilplaats.

Met trillende benen ga ik op zoek naar een veilige plaats. Ik spuw rochelend in het rond om de smaak van zijn bloed kwijt te raken. In mijn verbeelding vult het

overweldigende gebrul van de beer nog altijd het bos tot ver over de bomen. Het geluid verdwijnt maar niet uit mijn hoofd. Ik heb veel wilde dieren bespied: herten die bewegen onder de wildernis als krijgers onder groene schilden, domme fazanten die onzichtbaar als een sluipmoordenaar uit een boom springen en vossen die je grijnzend voorbijlopen alsof je er niet bent. Groen verdooft de mensen maar niet de dieren. Op een nacht, toen ik stond te luisteren in de duistere weide van een Waas polderbos, stond er onverwacht een paard vlak naast me. Onhoorbaar stond het naar me te kijken. Toen ik bijna botste met mijn hoofd tegen het zijne, keek het me doodkalm aan en knipperde even met zijn ogen. Ik vluchtte weg als een mus. Nog nooit ben ik zo snel over een geul middenin de distels gesprongen. In dezelfde verdoving ben ik die beer voorbij gelopen, maar hij niet aan mij.

Ondertussen is de ochtend helemaal opgeklaard. Muggen kriebelen brutaal in mijn nek. Vliegen scheren rakelings langs mijn oren. De bloemen zitten vol met veelkleurige wantsen. Ik stap goed door. De dauw op de hoge begroeiing bevochtigt mijn broek tot aan mijn dijen. De netels branden aan mijn armen en een speerdistel prikt recht door mijn mouw heen, andere stekelige bollen blijven aan me plakken. Langs me staan rijen reusachtige schermbloemen als plechtige kandelaars langs de weg van een processie, en daartussen ratelen en drummen duizenden sprinkhanen hun viriele ritmes. Een vlezige, kleine kikker springt weg voor mijn voeten.

Instinctief spring ik in een holle wegel om te schuilen en verborgen vlinders schrikken op. Twee hoge omwallingen van brandnetels beschermen de grote gleuf en de sierlijke twijgen van een treurwilg hangen weer over me heen. Vlak bij mijn oog zie ik een kronkelende wikke met een mauve bloem verstopt tussen de grassen als een kleine verloren oorbel. Boven mij brandt een verzengende vuurbol, groter dan ons oog kan bekijken, zowel oneindig ver als dichtbij, maar het loof langs mijn gezicht filtert een mild licht op mijn hals. En daar, toen ik stond te luisteren en te ruiken, omsingeld en beschermd door de ruigte, heb ik het gevoel diep binnenin me. Een gloeiend gevoel alsof je wordt gekookt in je eigen borstkas. Net of je hebt een verkeerde bes gegeten, de bes van de duivel, die je vanbinnen verschroeit, en die langzaam in al je aders naar beneden zakt.

Alleen zo kan ik de kern omschrijven van de koorts die zich van mij meester maakte: ik lag alleen op de grond als een appel die juist van de tak was gevallen en verlangde ernaar om helemaal te worden opgevreten. Ik wou vrucht zijn en duizenden zaden verspreiden. Het was zalig en onverdraaglijk. Dit verlangen door het leven te voelen. Dit vallen in vruchtbaarheid.

Reeds jong zwierf ik door de onontgonnen, ondoordringbare bossen van mijn voorvaderen de woudgraven. Mijn vader had de gewoonte om elk jaar 's nachts met een brandende takkenbos langs een nieuwe route door het woud te lopen. Hij zwaaide er woest mee in het rond alsof hij ontelbare vijanden van zich afsloeg. Het was de leeftijd dat ik al spelend kaarsvlammen uitkneep in de hoop dezelfde ijzeren handen te krijgen als mijn vader. Nu wil ik alleen nog jouw huid voelen gloeien in de toppen van mijn vingers. Maar bovenal wil ik heersen en bezitten.

De ochtend ging voorbij en ik zat op de grond tot ik honger kreeg. Ik heb mijn vlechten losgemaakt en liet mijn lange haren als een koning tot over mijn schouders hangen. Dan heb ik een kruisteken gemaakt en ik ben te paard vertrokken uit de Vlaamse bossen, recht naar het klooster in West-Francië waar jij zat opgesloten.

(Gebaseerd op het Middeleeuwse verhaal van Judith en Boudewijn I, eerste graaf van Vlaanderen)

Een vreemde dag

Annette* Akkerman

Het is verreweg het meest interessante kunstwerk in de beeldentuin, waarbij ik mijn vader in zijn rolstoel parkeer. Een beetje schuldig voel ik me wel. Het is weliswaar een mooie dag, maar ik heb geen idee hoe lang mijn uitstapje zal duren. In het museum liep ik Karin, een vriendin van vroeger, tegen het lijf en we hadden drie zinnen nodig om te besluiten dat we toch wel graag wilden weten of we nog net zo konden vrijen als toen. Ze was niet de mooiste, maar wel net zo vurig als haar rode haarkleur beloofde. Nadat ik mijn vader uitgelegd heb dat ik zo terug ben, schieten we de weelderige bosjes in. Van ver houd ik mijn vader nog even in de gaten, maar al snel gaan we op in elkaar en vergeet ik waar ik ben.

Na een slordige twintig minuten, fatsoeneren we onze kleren en besluit ik Karin aan mijn vader voor te stellen. Daarmee ook meteen een excuus makend voor mijn afwezigheid. Niet dat mijn vader de details hoeft te weten. We zullen het op een interessant gesprek houden, waarbij de tijd voorbij vloog. Shit, mijn vader zit niet meer op dezelfde plek. Hij kan niet zelf naar een andere plek rijden, dus moet hij een andere museumbezoeker hebben gevraagd om hem te verplaatsen. Twintig minuten is ook wel erg lang voor de buitenissige sculptuur. Hij staat ook nergens bij de omringende beelden. Karin verontschuldigt zich en zegt dat ze nu toch echt moet gaan en dat ze hoopt me nog een keer te zien. We weten allebei dat we geen nieuwe afspraak zullen maken ondanks de uitgewisselde telefoonnummers.

Nu Karin weg is, loop ik in een snel tempo alle beelden langs. Geen spoor van mijn vader. Waarschijnlijk heeft iemand hem naar binnen gebracht. De warmte verdwijnt al snel in maart en hij zal het wel koud hebben gekregen. Ik vraag een suppoost of hij mijn vader heeft gezien. De man kijkt zo glazig dat ik verwacht dat hij het nog niet zo opmerken als een bataljon soldaten hun kampement midden in de zaal zou opslaan. De man achter de balie heeft hem vast gezien, hij heeft vanochtend zelfs nog een praatje met mijn vader gemaakt.

‘U was toch alleen en later met de dame?’

‘Nee, ik was met een oudere man in een rolstoel. Weet u dat niet meer? Ik heb u nog gevraagd waar het invalidentoilet was.’

De man schudt zijn hoofd.

‘Het invalidentoilet wordt voor veel dingen gebruikt, ook door niet gehandicapten. De ruimte, dat begrijpt u best. Ik zag u met die vrouw en wist meteen waarom u het gevraagd had.’

Ik word getrakteerd op een vette knipoog. Ik probeer het nog een keer.

‘Maar daarvoor, u had het met mijn vader over de kraaien op het gras.’

De man trekt op een eigenaardige manier zijn wenkbrauwen op. Ik weet zeker dat het deze man was, maar zijn geheugen heeft mijn vader gewist.

‘Mijn vader was buiten in het park en nu is hij er niet meer. Weet u of iemand hem mee heeft genomen omdat hij alleen was?’

‘Waarom zou iemand een oude man in een rolstoel meenemen? Was hij misschien rijk? In ieder geval moet iedereen hier langs en ik heb geen rolstoel gezien. De hele dag niet. Bovendien gaan we zo sluiten. We lopen dan nog een ronde, als we hem tegenkomen dan laten we het u weten. U kunt uw telefoonnummer achterlaten.’

Mijn lijf is in de ban van een lichte paniek. Normaal ben ik stressbestendig, maar dit is gewoon absurd wie raakt nu een man van tachtig in een rolstoel kwijt in een museum. Hij kan toch niet zomaar verdwijnen. Een rondje door in het museum, bevestigt dat mijn vader er echt niet meer is. Op de terugweg besluit ik bij de politie aangifte van vermissing te doen. Na de agent op zijn hart te hebben gedrukt dat mijn vader niet zomaar is weggelopen en vanzelf weer terugkomt, vult hij toch alle papieren in om van me af te zijn. Op mijn vraag wat ze nu gaan doen, zegt hij dat als iemand aangifte van een oude man doet, ze contact op zullen nemen. Anders moet ik over twee dagen bellen, als hij dan nog steeds verdwenen is.

Ik parkeer de auto voor het huis, waar we sinds de dood van mijn moeder wonen. In een opwelling heb ik hem in huis genomen. Bij Jennie, mijn zus met haar vier kinderen, was mijn vader gek geworden. Ik moet Jennie bellen, maar die confrontatie vermijd ik nog even.

In de donkere kamer komt er een fel schijnsel uit de hoek van de televisie. Hebben we vanochtend de TV aan laten staan? Dat kan toch niet. Een geluksgevoel spat uiteen in kleine deeltjes en verspreidt zich over elke lichaamscel in mijn lijf. Vader zit gewoon in zijn leunstoel voor de televisie.

‘Daar ben je eindelijk. Ik moet naar de WC. Help me.’

‘Pa, hoe ben je hier gekomen?’

‘Wat denk je? Ik zit hier al de hele dag.’

‘We zijn toch naar het museum geweest.’

‘Daar weet ik niets van. Breng me nu maar naar de WC.’

Twijfel verdringt het net aangeboorde geluk. Ik zet mijn vader op het toilet en vraag me af of ik de politie nu moet bellen om te melden dat mijn vader terecht is. Ik wacht nog even tot hij van het toilet komt. Niet dat hij dadelijk weer verdwijnt. Ik kijk nergens meer van op.

Ik zet mijn vader weer in de leunstoel met een kop koffie en een paar broodjes. Nu is het tijd voor de politie. Hopelijk zijn ze nog geen zoekactie gestart.

Mijn telefoontje dat vader terecht is, leidt tot verwarring bij het politiebureau. Er is staat geen melding van vaders vermissing geregistreerd. Ik spel zijn naam, geef zijn geboortedatum twee keer door, zijn BSN nummer, maar niets. Het staat niet in het systeem.

‘Ik heb twee uur geleden mijn vader als vermist opgegeven, hoe kan die melding dan verdwenen zijn?’

‘Maar uw vader is toch niet vermist, vertelt u net.’

‘Dat klopt, maar toen ik de melding deed was hij wel vermist. Die melding moet toch nog in het systeem zitten.’

‘Nou we kunnen hem niet vinden. Weet u nog hoe de dienstdoende agent heet, die de melding opgenomen heeft?’

‘Jazeker, Bart van Hooijdonk stond er op zijn naamkaartje.’

'Sorry, dit is een flauwe grap. Hier werkt geen Bart van Hooijdonk. Of beter niet meer. Bart is drie jaar geleden verongelukt op een skivakantie.'

'Maar ik weet het zeker. Ik heb nog gevraagd of hij familie was'

'Meneer, het lijkt me goed om het hierbij te laten. We hebben meer te doen. Boeven vangen en echt vermiste mensen zoeken. Goedenavond.'

De wereld lijkt uit te dijen en dan weer te versmallen. Ik kan er geen vat op krijgen. Er zijn geen drank of drugs in het spel, hoewel ik nu wel een borrel zou kunnen gebruiken. Ik verzeker me nog even of mijn vader er nog zit.

'Met wie belde je?'

'Met niemand.'

'Jennie heeft ook nog gebeld. Ze vond dat je me niet de hele dag alleen kon laten. Ze wil dat je haar vanavond nog terugbelt.'

Ik val op de bank neer om Jennie te bellen. Dan stuit ik op het nummer van Karin. Die heb ik vandaag in mijn telefoon gezet. Dus er klopt toch iets. Ik stuur haar een sms'je.

Bedankt voor de leuke onverwachte middag.

Meteen komt er een sms terug.

???

Is dit haar manier van uitdagen? Dat kan ik ook.

Heb ik zo weinig indruk gemaakt, dat je me nu alweer bent vergeten?

Haar antwoord komt onmiddellijk.

Ik denk dat je de verkeerde hebt, Jaap. Ik heb je al in geen tijden meer gezien. Vanmiddag heb ik in een vergadering gezeten. Niets leuks aan.

Verlagen blijf ik zitten. Ligt het aan deze dag? Stapsgewijs ga ik mijn gangen na. Ik probeer van alles te verzinnen, maar kan geen passende verklaring bedenken. Ik moet het gedroomd hebben, dat kan niet anders. Maar het telefoonnummer dan, en hoe kon ik de naam van de agent weten? Er ontstaat blinde paniek. Ik moet nu tot rust komen.

'Pa, heb je zin in een ommetje?'

'Jaap, het is donker. Gaat het wel goed met je jongen?'

Ik ga naar de garage om zijn rolstoel te pakken. Die staat er niet. Ook niet in de hal.

'Pa, waar is je rolstoel?'

'Weet ik niet.'

'Hou op, vertel nu, waar is die rolstoel, verdomme.'

'Houd je nu een beetje rustig, jongen. Je bent hem gewoon ergens kwijtgeraakt, zoals je altijd van alles zoek maakt. Hij komt wel weer terug.'

'Pa, het is belangrijk.'

'Och, jongen, maak je niet druk, ik heb toch geen zin in wandelen.'

Verward loop ik de deur uit, misschien raak ik mezelf kwijt.

Bedankt voor de emmer

Leen Raats

Wil probeerde om niet naar het bouwvakkersdecolleté van de man te kijken.

‘Lukt het?’

Hij kwam moeizaam overeind. ‘Komt in orde.’

Dat had hij het afgelopen half uur al drie keer gezegd.

‘Ik zou echt durven zweren dat ik hier al eens geweest ben.’

Hij wachtte ongetwijfeld tot Wil daar op in zou gaan. Dat deed ze niet. Ze ging naar de woonkamer en bladerde gedachteloos door de Aardschok, een Nederlands metalmagazine, tot de techniker de kamer binnenkwam. ‘Er komt wel wat bij kijken he, zo’n verhuis. Ik ben zelf een half jaar geleden verhuisd.’ Hij keek haar even recht aan. ‘Echtscheiding.’ Toen bestudeerde hij zijn papieren. ‘Wil... Komt dat van Wilhelmina?’

‘Neen.’

Hij krabde aan zijn voorhoofd met een stuk UTP-kabel. ‘Waarvan komt het dan?’

‘Nergens van. Ik heet gewoon Wil.’

‘Bij ons is Wil een mannennaam.’

‘Weet ik. Ik woon al bijna twintig jaar in Vlaanderen.’

Hij leek de bitsige toon in haar stem niet op te merken. ‘En je woont hier alleen?’

‘Met een vriendin.’

Hij leek te twifelen of hij nog iets zou zeggen, toen er werd aangebeld. Wil maakte van de gelegenheid gebruik om de man buiten te werken.

Haar moeder keek de techniker na. ‘Even dacht ik dat je eindelijk een man had gevonden.’

‘Niet dus.’

‘Nou, een mens mag nooit de hoop opgeven.’ Ze had een emmer bij, die ze prompt in Wils handen duwde.

‘Vanwaar die emmer?’

‘Die is voor jou.’

‘Waarom?’

Haar moeder marcheerde de gang door. In het midden van de woonkamer bleef ze staan. ‘Je kan nooit genoeg emmers hebben.’

Wil zette de emmer in een hoek van de kamer. Overal stonden dozen. Haar gereedschapskist op tafel kon rekenen op het gezelschap van de restanten van haar haastige ontbijt van die ochtend.

‘En, hoe luidt het verdict?’ Ze vroeg het om maar iets te zeggen. Het laatste waar Wil op zat te wachten, was haar moeders mening.

Ze keek naar het gereedschap, de spullen op de tafel, de krantenproppen op de keukenvloer. ‘Groot. Licht. Rommelig.’

‘We zijn gisteren verhuisd.’ Tot haar eigen ergernis was Wil zich aan het verdedigen. Ze ruimde haastig de tafel af, zette haar gereedschapskist op de grond en haalde twee mokken. ‘Koffie?’

‘Heb je een vaatdoek?’

Wil haalde een schotelvod, waarmee haar moeder eerst haar stoel en vervolgens de tafel afkuiste. Toen haar moeder de doek op het aanrecht legde, nadat ze hem zorgvuldig had uitgespoeld en opgevouwen alsof het een kostbaar reliquie was, keek ze door het keukenraam de tuin in, waar Elke op blote voeten koffie stond te drinken terwijl ze zichtbaar van de zon genoot.

‘En zij woont hier ook? Straks denken de mensen nog dat jullie lesbisch zijn.’ Ze ging aan tafel zitten en kruiste haar benen, die ze voor de gelegenheid in een beige legging had gehuld.

Wil vond een half pak chocoladewafels dat Elke gisterenavond bij de nachtwinkel had gehaald bij wijze van avondmaal. Ze zette ze met een brede grijns voor haar moeder neer. Haar moeder lustte geen chocoladewafeltjes.

‘Ben je dat?’

Wil roerde doelloos door haar koffie. Eigenlijk had ze helemaal geen zin in koffie, ze had al twee grote mokken op. ‘Wat?’

‘Lesbisch. Het zou verklaren waarom je zoveel goede mannen laat schieten.’

Ze keken beiden op toen Elke de woonkamer binnenkwam. ‘De buurvrouw sprak me aan. Ze zei dat het gras aan de lange kant is en dat we altijd haar grasmaaier mogen lenen. Waar moet ze zich - Oh, dag Sonja.’

Wils moeder en beste vriendin keken elkaar even aan. Elke mompelde iets over boven dozen uitpakken.

Toen Elke weg was, legde Wils moeder haar koffielepeltje neer en keek Wil recht aan. ‘Ben je eigenlijk van plan om ooit te trouwen? Ik zie geen reden waarom je dat niet zou doen.’

Haar moeder was er rotsvast van overtuigd dat alles met een reden gebeurde. Wils vader had haar bedrogen omdat hij een klootzak was. Zij begon telkens weer met roken omdat Wils vader een klootzak was. Junkies waren niet te vertrouwen omdat dokter Phil dat zei en boeddhisten zouden nooit iets bereiken in het leven omdat ze niet in materialisme geloofden.

Wil dronk haar koffie zo snel mogelijk leeg en zette haar lege mok demonstratief op tafel. ‘Ik moet verder doen, er is nog veel werk.’

‘Dat zie ik.’

Wil stond op. Haar moeder volgde haar voorbeeld.

‘Je belt me maar als je iets nodig hebt.’

Dat was haar vaste zinnetje wanneer ze afscheid namen. Ze wisten beiden dat Wil haar nooit zou bellen als ze iets nodig had.

‘Bedankt voor de emmer!’ riep ze toen haar moeder al aan de auto stond.

Wil stond nog in de deuropening naar de plek te kijken waar zonet haar moeders auto had gestaan, toen Elke langs haar kwam staan. Wil legde haar hoofd op Elkes schouder. ‘Soms zou ik willen dat we echt lesbisch waren.’

Elke grinnikte. ‘We zouden een goed koppel zijn.’

Voorpublicatie uit de roman ‘De schade beperken’.

Een man en zijn woord

Mike Jansen

De ene voet voor de andere. Een monotoon tempo, een rustpauze na elke derde stap, maar toch nauwelijks tijd om de woeste schoonheid van de omgeving in je op te nemen. Jochem ademde zwaar, ijs hing van zijn snor- en baardharen waar die niet bedekt waren door zijn kraag.

De zon verlichtte de toppen van bergen beneden hem, overal om hem heen. Dat op zich zou velen verleiden tot stilstaan en zich verwonderen, maar niet Jochem. Hij had een doel, een missie en hij zou niet rusten voor hij die volbracht had. En die focus, die doelbewustheid, zorgde dat hij in zichzelf gekeerd bleef en maar door bleef gaan, als een soort halfbewuste automaton.

Zijn gedachten dwaalden regelmatig af naar het begin van zijn lange reis. De woorden die Heleen hem ontfutselde in de wetenschap dat hij een man van zijn woord was, de vraag die ze hem stelde: "Als ik sterf, zul je mijn as dan uitstrooien van het dak van de wereld, van de moeilijkst beklimbare van alle bergen daar?"

Hij herinnerde zich zijn lachen. Hij begroef zijn neus in haar fris geurende haar terwijl hij als antwoord mompelde: "Natuurlijk doe ik dat, rare meid. Erewoord."

Drie maanden later werd hij gebeld. Heleen was met spoed opgenomen. Dodelijk ongerust stormde hij de afdeling op waar ze lag, tot hij naast haar zat. Ze zag er moe uit, bleek. Een gesprek met de behandelende arts volgde. Jochem werd kwaad, verdrietig, wanhopig, alles tegelijk tot Heleen een hand op zijn arm legde. Ze was uiterlijk kalm, haar grijze ogen maanden hem rustig te worden, er voor haar te zijn op dit moment. Hoewel er mogelijkheden waren leken die te laat of te weinig effectief voor wat haar mankeerde.

Later, in de auto in de parkeergarage onder het ziekenhuis, huilden ze samen. "Ik ben er zo meteen niet meer, Jochem," zei Heleen.

Hij schudde zijn hoofd. "Nee, er moet iets zijn, er is altijd een mogelijkheid!"

Heleen boog haar hoofd en tranen drupten in haar schoot. "Je hebt me iets beloofd, weet je nog?"

Jochem keek haar aan en knipperde met zijn ogen. "Wist je hier toen al van?"

"Nee," zei Heleen. "Ik voelde me af en toe ziek en moe en wist niet waarom. Ik denk dat ik het daarom vroeg."

"Waarom vroeg je juist dat?" zei Jochem.

Heleen probeerde het uit te leggen, maar kon de woorden niet vinden. "Je hebt het beloofd, Jochem. Het is het laatste dat ik van je wil."

"Beloofd is beloofd," zei Jochem vastberaden.

De voorbereidingen voor zijn tocht begon hij enkele weken na de crematie. Heleen was geliefd en veel vrienden, familie en andere dierbaren woonden de ceremonie bij. Tijdens zijn toespraak kondigde hij Heleens laatste wens aan, niet zozeer om de wens kenbaar te maken, maar om zichzelf te overtuigen dat hij dit laatste voor haar kon doen. Het leverde hem een staande ovatie op van de aanwezigen en veel steun om zijn onderneming te financieren.

Hij trainde een half jaar voor hij zichzelf fit genoeg achtte om het dak van de wereld te beklimmen.

De berg die hij uitzocht heette Gangkhar Puensum en zijn eerste verzoek die te mogen beklimmen stuitte op een resoluut 'nee' van zowel de Chinese als de Tibetaanse regering. Enkele telefoongesprekken, brieven en uiteindelijk een bezoek aan de omgeving waren nodig. Enkele notabelen overtuigde hij van zijn noodzaak deze nog niet beklommen berg alsnog te beklimmen. Enkele maanden later bevond hij zich met een kleine expeditie op de noordflank van de berg.

Samen met een drietal dragers was hij op een mooie ochtend begonnen aan het laatste stuk naar de top. Ze staken een spierwitte gletsjer over tot ze bij een stenige richel kwamen die ver boven hen naar de top leek te voeren. Achter elkaar gingen ze stap voor stap naar boven. Zijn sherpa's met hun rode wangen leken het tempo goed vol te kunnen houden, hijzelf moest regelmatig een teug uit een zuurstoffles nemen.

Nu de lucht steeds ijler werd, begon hij te hallucineren. Voor zich op de berg zag hij Heleens gezicht in een brok ijs. Hij kneep zijn ogen samen en zag haar even later in een wolkenpartij, in een hoop stenen. Zijn sherpa's waren ervaren en ze merkten zijn vermoeidheid. Ze lieten hem rusten en eten.

De top was nu nog maar een paar honderd meter verwijderd en Jochem vroeg zich af hoe die telkens kleiner wordende afstand een telkens groter obstakel leek. Maar hij hield vol, een voet voor de andere, met in zijn achterhoofd zijn uiteindelijke doel, het inlossen van zijn belofte aan zijn geliefde Heleen.

Uren later strompelde hij de hoogste piek van de berg op, op de voet gevolgd door zijn sherpa's die hem de eer gunden. IJzige wind gierde om hem heen en wist elke opening in zijn winddichte kleding te vinden. Hij zag de toppen van verafgelegen, lagere bergen, de weidse omgeving en hij voelde zich dichter bij Heleen dan hij in lange tijd gevoeld had.

"Ik heb het gehaald, Heleen. Voor jou." Zijn stem kraakte in de ijzige lucht.

Met gevoelloze vingers opende hij zijn rugzak en haalde de metalen urn tevoorschijn met daarin de as van zijn overleden vrouw. Een van de sherpa's hielp hem de dop los te schroeven en met een plechtig gebaar liet Jochem de as door de wind meevoeren als een langgerekte, grijze sluier.

Ondanks zijn vermoeidheid en de pijn in zijn lichaam beseftte hij zich ineens waarom Heleen hem dit gevraagd had, deze laatste wens. Een diepe, innerlijke rust welde in hem op. Hij begreep nu dat het accepteren van haar dood een schijnbaar net zo onoverkomelijke barrière voor hem was als het overwinnen van deze berg. Dat wilde ze hem duidelijk maken. Ze kende hem beter dan hij zichzelf.

Hij ademde de kille berglucht in en wist dat de rest van zijn leven net begonnen was.

"Ik hou van je, Heleen. En ik mis je. Altijd."

Hij strooide de laatste as uit.

Cover

Ben Klein (François De Wispelaere), 13 juni 1929 – 19 mei 2019

François Vermeulen

Dat dit werk van Ben Klein, experimenteel, op de titelpagina zou prijken, waren we in februari overeen gekomen. Het is één van zijn laatste werken.

Taal was de motor in zijn leven, 'zonder poëzie kan ik niet, het is als ademen'. Van hem kon ik dit geloven. Hij was er dagelijks mee bezig en zonder invloed van buitenaf, geen internet en televisie keek hij niet, is zijn creatief werk zonder twijfel authentiek.

Helaas zijn we mekaar pas in 2010 tegen het lijf gelopen. Iets vroeger eigenlijk want op een mooie dag belde een man aan de voordeur die zich voorstelde als de secretaris van Ben Klein. Ik liet hem binnen, we praatten een tijdje, hij gaf mij twee teksten en ging door zonder zich te 'outen'.

Ik had het genoeg om zijn werk gedurende jaren te mogen verspreiden. Zijn eenmanstijdschriften bevatten een mix van eigenzinnig proza en poëzie, waarbij een gedicht een enkel woord kon zijn.

Zijn beeldend werk was divers; tekeningen, collages, schilderijen, foto's. Ben was van mening dat een tijdschrift niet te lang mocht bestaan, vandaar 'HA', 'X' en 'TOTEM'.

Ondanks het gemis van zijn echtgenote, die in september 2018 overleed, en de ongemakken die zijn leeftijd meebracht, bleef Ben experimenteren. Zowel met woorden als met beeld. Hij bleef een spelende mens. Ik vind dat schoon.

Ben Klein zal altijd in mijn herinnering blijven omwille van zijn engagement, zijn bijzonder geheugen, zijn heldere geest en zijn humor. We hebben veel gelachen.

Interessante lectuur over Ben Klein vindt u op
<https://schrijversgewijs.be/schrijvers/klein-ben/>
<https://benkleinexperimenteel.blogspot.com/>
<https://benkleinpoehesie.wordpress.com/>

Enkele van zijn experimentele 'beeldgedichten', zoals hij ze noemde.

*Dead Poets Society*¹

Hugo Verstraeten

In de buurt van Pasen overvalt mij de onheuglijke drang boekenkasten en andere huiselijke objecten te bevrijden van het stof dat de tijd er heeft achtergelaten. Het is een hebbelijkheid die ik van mijn moeder zaliger erfde. Pasen betekende kuis-tijd, daar viel niet aan te ontkomen. Op het einde van een rij kinderen met opge-trokken benen zat een vader die nors uithaalde naar wat hij vaag als een stofzui-ger herkende. Nu weet ik: even gaan liggen en die kuisdrang gaat over, maar toch..

Mijn vinger laat een spoor na wanneer ik langs de namen van levende en dode dichters ga. Meteen overvalt mij een gevoel dat ik gemakshalve 'complex' wil noemen. Hoeveel van deze dichters heb ik ooit gelezen? Vluchtig doorbladerd of bezeten, gedreven door een nieuwsgierig vermoeden dat elke omgeslagen blad-zijde mij wat dichter bij de sterren kon brengen. Sommige boekenruggen verber-geren gedichten die bestemd blijven voor het kleine publiek, andere werden voor de eeuwigheid geschreven.

Dichters blijven het antwoord schuldig op de vragen die ze zelf stellen. Zij laten hun gedichten wijd open staan voor wie er binnen wil treden. Goede gedichten zijn nooit af. Ze laten de lezer verder schrijven. Het gebeurt dat mijn vinger aarzelt bij een naam. Het gebeurt evenzeer dat ik niet meer weet hoe bepaalde dicht-bundels tot bij mij zijn geraakt. Gekocht of gekregen? Ter recensie aangeboden en gewoon vergeten ze naar afzender te retourneren? Verguisd of geprezen? Ik licht er bij toeval één uit en blaas het spinrag naar alle hoeken van de kamer.

Poëzie lees je niet, maar neem je in je op. Het is het leven savoureren. De tragiek van het alledaagse enkele gedichten lang stil leggen en ingelijfd worden in een nieuwe wereld van betekenissen, niet zelden ver weg van de grijpbaarheid van ons verstand. Goede gedichten laten ons verwonderd en verwond achter. 'Ieder-een dichter' is een loze kreet. Goede poëzie schrijven is niet voor iedereen weg-gelegd. Poëzie goed lezen evenmin: met dezelfde ogen de dingen anders bele-zen, beleven. 'Goede dichters' hebben daar een patent op: ze zijn niet a- priori onleesbaar of gesloten, maar tonen ons het anders zijn van de dingen. Hun woor-den zingen, brullen, fluisteren of vallen zwijgend in elkaars armen. Ze verwijzen naar elkaar, versterken elkaar of stellen elkaar toch weer in vraag. Het bruist en borrelt in goede gedichten, ook al wordt er veel in gezwegen.

Soms loop ik langs vergeelde bundels als langs een graf van gestorven woorden. Soms leven de dichters nog, soms zijn ze al verleden. Ik laat een toevallig open-geslagen gedicht uit een toevallig gekozen bundel op me af:

¹ Dead Poets Society: Peter Weir – film uit 1989 met de betreurde Robin Williams in een glansrol.

Land

*Bij nieuwe maan zijn ze gevlucht
over rivieren, binnenwegen, een berg-
pas zonder sneeuw. Tenten gevouwen
in de palm van een hand. Houwelen
die een pad hakken, door lucht.*

*Nomaden. Nacht van tegenstand
en verder gaan. Achtergelaten
taal – land waar niet gewoond
wordt. Dat gedroomd wordt.*

Het geciteerde gedicht komt uit de bundel *Achtergelaten land* van de hand van Fleur Bourgonje². Ik weet niet meer hoe de bundel op mijn boekenplank is geraakt. De bundel dateert van 1989. Vermoedelijk is de bundel niet meer te vinden in de etalages van de hedendaagse boekhandel. Desondanks blijft dit gedicht me raken. Het gedicht ademt het heimwee naar een revolutionaire tijd. Toch heeft Fleur Bourgonje haar verhaal niet simpelweg ‘verstopt’ in haar gedicht. De taal eist haar eigen rechten op. De woorden zijn weinig gezocht, zijn ‘recht-voor-de-raap’ en dwingen me als lezer vele kanten op.

Misschien typeert ook dit ‘goede’ poëzie: er staat geen vervaldatum op. Het is met poëzie zoals met filosofie: de vragen blijven, de antwoorden zijn altijd voorlopig. Goede poëzie is tegelijk ambitieus en bescheiden. Ze nuanceert, zet de vanzelfsprekendheid van de taal op losse schroeven. Ze is de kunst die de eventualiteit van de menselijke ervaring onderzoekt: het mogelijke, het misschien. Zij maakt alle dingen kwetsbaar. Van daar haar belang.

² Fleur BOURGONJE, *Achtergelaten land*, Meulenhoff, 1989, 55 pp.